

MATERIAŁY

ALICJA BIELAWSKA

BARBARA FALENDER

GALERIA STUDIO

WYSTAWA / EXHIBITION
7.02–17.04.2022

PAŁAC KULTURY I NAUKI
PLAC DEFILAD 1, WARSZAWA
WWW.TEATRSTUDIO.PL/GALERIA

STUDIO | 50
LAT
teatrgaleria

Poduszka erotyczna

Barbary Falender w przestrzeniach Teatru Studio,
fot. Błażej Pindor, 2019

Erotic Pillow

by Barbara Falender in the interior of Teatr Studio.
Photo. Błażej Pindor.

Zaczął się od prozaicznego spostrzeżenia. Pewnego dnia w 1973 roku, po pracy, Barbara Falender wstała z krzesła i zobaczyła na poduszce, na której siedziała, odcisk pośladków. Poduszka, niepozorna rzecz, jest czymś nam bliskim. Staje się nośnikiem-odciskiem kształtu naszego ciała, często na chwilę i za każdym razem inaczej. Artystka wspomina, że to spostrzeżenie zainspirowało ją do próby przełożenia tego co intymne, wrażeniowe i ulotne na konkretną fizyczną materię. Wykonała serię szkiców poduszki na papierze.

Kilka wieków wcześniej, w 1493 roku, dwudziestodwuletni Albrecht Dürer (w podobnym wieku co Barbara Falender w 1973 roku) na odwrotnej stronie autoportretu wykonał ołówkiem i brązowym tuszem serię sześciu studiów zmiętej poduszki. Było to badanie materialności i rzeźbiarskiego charakteru przedmiotu codziennego użytku. W szkicach Falender, stopniowo, poduszka przybiera coraz bardziej zmysłowy charakter. Zmianie ulega technika: ołówek zastąpiony zostaje przez flamaster. Powstają przedstawienia aktów seksualnych i intymnych części ciała kobiety. Pojawia się kolor różowy, przez co rysunek nabiera erotycznego wyrazu. Jeden ze szkiców przywodzi na myśl obraz Gustava Courbeta *Początek świata* z 1866 roku, na którym widać kobiece łono w zbliżeniu. Od szkiców na papierze artystka przeszła do rzeźby. Najpierw powstały gliniane formy, na podstawie których została wykonana seria dziesięciu rzeźb z epoksydu (do dzisiaj zachowały się trzy). Następnie artystka przekuła *Poduszki erotyczne* w białym marmurze z Carrary. Potem powstały kolejne wersje: w brązie i biskwitowej porcelanie.

Poduszki erotyczne są rzeźbami mieszczącymi się w dłoniach. Dotykane przywodzą na myśl obcowanie z fizycznym, żywym ciałem. Emanuje z nich świadomość seksualna, jej siła i moc. Stają się afirmacją kobiecego pożądania jako źródła rozkoszy.

Zbierając materiały o artystce, natrafiłam na kilka tekstów o *Poduszkach erotycznych*, napisanych przez autorów męczyzn, gdzie określane są jako „perwersyjne” lub „zuchwałe”. Tymczasem prace Falender rozumieć można jako kontynuację praktyki tych artystek, które przenosiły rzeźbę w sferę intymności, przyjemności i doznania zmysłowego. Jak francuska rzeźbiarka Camille Claudel (1864–1943), która podjęła temat emocji i osobistego doświadczenia. Albo Alina Szapocznikow (1926–1973), która dla Falender jest rodzajem duchowej przewodniczki. Haptyczny charakter *Poduszek erotycznych* oraz innych prac Falender z tego okresu nawiązuje do tych prac Louise Bourgeoise (1911–2010), które problematyzują temat kobiecej seksualności.

Marmurowy cykl *Poduszek erotycznych* został w 1985 roku zakupiony do kolekcji Galerii Studio. Dwa lata później dzięki staraniom Jerzego Grzegorzewskiego, jak wspomina Barbara Falender, w galerii zorganizowana została jej indywidualna wystawa, której aranżację

It started with a mundane observation. One day in 1973, Barbara Falender got up from her chair after work and saw the imprint of her buttocks on the cushion she had been sitting on. A pillow, something so close to us, is an inconspicuous thing. It becomes a carrier-imprint of our body, often just for a moment and each time differently. The artist says this inspired her to try and translate the impressionable and ephemeral into concrete physical matter. She made a series of drawings on paper of the pillow.

A few centuries earlier, in 1493, the twenty-two-year-old Albrecht Dürer (a similar age to Falender in 1973) made six pen studies of a crumpled pillow on the reverse side of his self-portrait. It was a study of the materiality and sculptural character of an everyday object. In Falender's drawings, the pillow gradually took on a more sensual character. The technique changed: pencil was replaced by marker. She created depictions of sexual acts and intimate female body parts. The colour pink appeared, making the works more erotic in expression. One of the drawings brings to mind Gustave Courbet's 1866 painting *The Origin of the World* which shows a woman's pubis in close-up. From works on paper, the artist moved on to sculpture. First, clay moulds were made, based on which a series of ten epoxy sculptures were created (three having survived to this day). Next, the artist sculpted the *Pillows* in white Carrara marble. Other versions were subsequently created in bronze and bisque porcelain.

The *Erotic Pillows* are sculptures that can be held in your hands. When touched, they bring to mind contact with a physical, living body. Sexual awareness emanates from them, its strength and power. They become an affirmation of female desire as a source of pleasure.

While collecting material on the artist, I came across several texts about the *Erotic Pillows*, written by male authors, where they are described as “perverse” or “daring”. However, Falender's works can be understood as a continuation of practices which took sculpture into the sphere of intimacy, pleasure and sensual experience. Like the work of French sculptor Camille Claudel (1864–1943), who addressed the subject of emotion and personal experience. Or Alina Szapocznikow (1926–1973), who for Falender is a kind of spiritual guide. The haptic nature of the *Erotic Pillows* also alludes to the late work of Louise Bourgeoise (1911–2010) on sexuality.

The *Erotic Pillows* series in marble was purchased for the Galeria Studio collection in 1985. Two years later, thanks to the artistic director Jerzy Grzegorzewski's efforts, Barbara Falender had a solo exhibition at the gallery, with a layout by artist Grzegorz Kowalski. This was the first time the *Erotic Pillows* were shown in Poland and—according to the artist—they caused a big stir (they had debuted at the Athenaeum Gallery in Copenhagen in 1975). As one can see in archival photographs, they were placed

przygotował Grzegorz Kowalski. Wtedy *Poduszki erotyczne* pokazane zostały w Polsce po raz pierwszy i według relacji artystki wywołały duże poruszenie (swoją debiut miały w Galerii Athenaeum w Kopenhadze w 1975 roku). Na archiwalnych zdjęciach można je dostrzec na niewysokim postumencie przykryte szkłem.

Zbigniew Taranienko, kurator wystawy, w tekście w katalogu pisze, że *Poduszki erotyczne* nie są pracami, które wchodziłyby w interakcję z przestrzenią zewnętrzną, potrzebują ograniczenia. Przykryte szklanym kloszem, stanowić miały piękne, budzące pożądanie obiekty, na które wystarczy, zarazem kontrolowane, jak i ujarzmione. Trzydzieści pięć lat później, gdy myślałam o rzeźbach Barbary Falender, pierwsze pytanie jakie sobie zadałam, dotyczyło tego, jak je zaprezentować. Jak te, relatywnie nieduże, prace o mocnym wyrazie pokazać w przestrzeni galerii? Jak mają się odnaleźć w Pałacu Kultury, aby nie zostać przez niego zdominowane? Jak ich nie zamykać i nie usidlać, ale pozwolić emanować swoją siłą? W jaki sposób pokazać, by przyciągały i pociągały?

Odpowiedzią było zaproszenie do współpracy artystki, której bliskie będą tematy poruszane przez Barbarę Falender, Alicji Bielawskiej. Młodsza o pokolenie porusza się w podobnych obszarach. Bada zależność między tym, co materialne i przestrzenne a tym, co doznaniowe i intymne. Kształtuje przestrzeń, dzieląc ją i ograniczając, równocześnie poszerza ją i rozbudowuje. Instalacji, rzeźb i obiektów Bielawskiej chce się dotknąć: lśniące metalowe konstrukcje, szklone ceramiczne elementy o nierównej powierzchni, tkaniny o atrakcyjnej fakturze i interesujących wzorach. Sposób poruszania się w przestrzeni wystawy ma wpływ na odbiór prac.

Poduszki erotyczne samoistnie stwarzają sytuację podglądania, w której chęć ich obejrzenia walczy z zakazem przyglądania się i poczuciem wstydu. Alicja Bielawska w swej przestrzennej instalacji tworzy napięcie pomiędzy tym, co widzialne i dotykalne a tym, co niedostępne i istniejące tylko w domyśle. Specjalnie dla Galerii Studio stworzyła nowe prace i sięgnęła po te, które nie były dotąd pokazywane. Stanowią one autonomiczne formy i stwarzają warunki dla percepcji prac Barbary Falender. Instalacja w dolnej przestrzeni galerii zaprasza widzów do wejścia w nią i szukania *Poduszek erotycznych*. Tworzy intymną sytuację kontaktu z rzeźbami oraz rozkoszowania się przyjemnością obcowania z nimi. Praca Bielawskiej dla Galerii Studio przywodzi na myśl sztukę modernistycznej projektantki Lilly Reich (1885–1947), współpracującej z architektem Miesem van der Rohe. W aranżacji kawiarni *Samt & Seide* (Aksamit i jedwab) z 1927 roku użyła ona zasłon dzielących przestrzeń, ale pozostawiających ją mimo to otwartą. Zaokrąglone formy z przeziernych firan tworzyły obszary, które dawały poczucie intymności, pozostając jednakże dostępnymi. Podobny zabieg

na low pedestal, covered with glass. The exhibition's curator, Zbigniew Taranienko, wrote in the catalogue that the *Erotic Pillows* are not works that interact with the surrounding space, they need to be limited. Shielded with glass covers, they were to be beautiful, lust-inducing objects, both controlled and tamed, meant to be admired and contemplated.

Thirty-five years later, as I was thinking about Barbara Falender's sculptures, the first question I asked myself was how to present them. How to show these strongly expressive but relatively small works in a vast gallery space? How should they find themselves in the Palace of Culture, so as not to be dominated by it? How not to entrap them, but let them emanate their power, so that they attract and appeal?

The answer was to invite Alicja Bielawska to cooperate. The artist, younger by a generation, traverses similar territory. She explores the relations and connections between the material and the sensational, the public and the intimate. She shapes space. Bielawska's installations, sculptures and objects are meant to be touched: shiny metal constructions, glazed ceramic elements with uneven surfaces, fabrics with attractive textures and interesting patterns. Moving through the space influences the reception of her works.

The *Erotic Pillows* create a situation of voyeurism in which the desire to satiate vision conflicts with a prohibition on looking and a sense of shame. In her spatial installation Bielawska creates a tension between what is visible and touchable and what is inaccessible to the senses and exists only as conjecture. Especially for Galeria Studio she has created new works or reached for ones that have not been shown before; these are both autonomous and also create the conditions for the reception of Barbara Falender's works. In the lower gallery space the installation invites viewers to enter and look for the *Erotic Pillows*, creating an intimate situation of contact with the sculptures and savouring the pleasure of communing with them.

Bielawska's project for Galeria Studio brings to mind the art of modernist designer Lilly Reich (1885–1947). She used curtains in her interior design of Café Samt & Seide (Velvet & Silk), made in 1927 together with Ludwig Mies van der Rohe. Rounded screens of translucent curtains created areas that gave a sense of intimacy while leaving the space open. Bielawska has applied a similar trick in the lower space of Galeria Studio. The *Invitation* installation (2021) is an undulating form with backstreets and hollows where Falender's sculptures have been placed.

The use of semi-transparent material makes the *Erotic Pillows* both clearly visible and separate from each other. Gradient shades of pink, orange and yellow contrast with the white of the Carrara marble. In the upper gallery

zastosowała Bielawska w dolnej przestrzeni Galerii Studio. Instalacja *Zaproszenie* (2021) tworzy falującą formę, w której zaułkach i zagłębieniach umieszczone zostały rzeźby Falender. Wykorzystanie półprzezroczystego materiału sprawia, że *Poduszki erotyczne* są widoczne choć od siebie odseparowane. Gradientowe odcienie różu, oranżu i żółci kontrastują z bielą marmuru karraryjskiego, co wyostreza sensualny wydźwięk rzeźb. W górnej przestrzeni galerii pojedyncze instalacje Alicji Bielawskiej zestawione zostały ze szkicami na papierze Barbary Falender. Dialog odbywa się w języku materiałów metalu, tkaniny i ceramiki. Widzimy podobieństwa, czujemy napięcia między pracami. U Bielawskiej to, co abstrakcyjne stanie się cielesne, u Falender to co cielesne – abstrakcyjne.

Wystawa *MATERIA(L)NIE* jest rozmową dwóch artystek o sensualności i materialności. Dla odbiorców i odbiorczyń powinna być w pierwszej kolejności doznaniem: estetycznym, wizualnym, zmysłowym i haptycznym.

PAULINA OLSZEWSKA

BARBARA FALENDER (1947) studiowała na Wydziale Rzeźby w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie w pracowni prof. Jerzego Jarnuszkiewicza. Tworzy rzeźbę, rysunek i fotografię, pracuje w kamieniu, brązie, epoksydzie, porcelanie i szkłe, łącząc w swoich pracach różnorodne materiały. Stypendystka m.in. stypendium Rządu Włoskiego z Laboratorio dei marmi Carlo Nicoli w Carrarze (1976) czy Fundacji Tadeusza Kościuszki w Nowym Jorku (1998). Prace artystki były prezentowane na wystawach indywidualnych, w tym w Galerii Opera w Warszawie (2020), Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku (2007), Galerii Kordegarda (Warszawa, 1995), Athenaeum Gallery w Kopenhadze (1975).

ALICJA BIELAWSKA (1980) absolwentka historii sztuki na Uniwersytecie Warszawskim (2005) i sztuk pięknych na Gerrit Rietveld Academie w Amsterdamie (2009), doktorantka na Międzywydziałowych Środowiskowych Studiach Doktoranckich na Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku. Tworzy rysunki i rzeźby – stosując tkaninę, metal, drewno i ceramikę. W swoich pracach artystka koncentruje się na materialnej sfery codzienności i relacji pomiędzy przedmiotami, wnętrzami a wspomnieniami. Dotyka w nich także kwestii względności naszej percepcji. Do swoich realizacji wprowadza również elementy choreografii i performansu.

space, Alicja Bielawska's installation has been juxtaposed with drawings on paper by Barbara Falender. The dialogue takes place in the language of materials—metal, fabric and ceramics. One can see similarities and feel tensions between the works. In Bielawska's work the abstract becomes corporeal, in Falender's, the corporeal becomes abstract.

MATERIA(L)NIE / (IM)MATERIAL is a conversation between two artists about sensuality and materiality. For viewers female and male, it should be, primarily, an experience: aesthetic, visual, sensual and haptic.

PAULINA OLSZEWSKA

BARBARA FALENDER (b. 1947), studied in the Faculty of Sculpture at the Academy of Fine Arts in Warsaw under Prof. Jerzy Jarnuszkiewicz. She creates sculpture, drawings and photography, works in stone, bronze, epoxy, porcelain and glass, combining various materials in her works. She was recipient of an Italian Government scholarship from Laboratorio dei marmi Carlo Nicoli in Carrara, and one from the Tadeusz Kościuszko Foundation in New York (1998). Her works have been presented in numerous solo exhibitions, including Opera Gallery in Warsaw (2020), the Centre for Polish Sculpture in Oronsko (2007), Kordegarda Gallery, Warsaw, (1995), and Athenaeum Gallery in Copenhagen (1975).

ALICJA BIELAWSKA (b. 1980), graduated from Art History at the University of Warsaw (2005), and Fine Arts at the Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam (2009). She is a PhD student in Interdepartmental Environmental Doctoral Studies at the Academy of Fine Arts in Gdansk. She creates drawings and sculptures using fabric, metal, wood and ceramics. In her work, the artist focuses on the material sphere of everyday life and relationships between objects, interiors and memory. She touches upon the issue of relativity in our perception. She also introduces elements of choreography and performance into her work.

Alicja Bielawska, *Warstwy (I)*, 2020,
ołówek, tusz na papierze, kredka na kalce,
kredka na papierze, 42 x 29,7 cm,
dzięki uprzejmości artystki

Alicja Bielawska, *Layers (I)*, 2020,
pencil, ink on paper, crayon on tracing paper,
crayon on paper, 42 x 29,7 cm,
courtesy of the artist

Alicja Bielawska, *Naczynia połączone (II)*, 2020,
kredka na papierze, 42 x 29,7 cm,
dzięki uprzejmości artystki

Alicja Bielawska, *Communicating Vessels (II)*,
2020, crayon on paper, 42 x 29,7 cm,
courtesy of the artist

Barbara Falender, *Poduszka erotyczna*,
1973, marmur karraryjski, Kolekcja Galerii
Studio, Warszawa, fot. Błażej Pindor

Barbara Falender, *Erotic Pillows*,
1973, Carrara marble, Galeria Studio
Collection, Warsaw, photo. Błażej Pindor

GALERIA STUDIO

MATERIAŁY

ALICJA BIELAWSKA   BARBARA FALENDER

Kuratorka / Curator: Paulina Olszewska

Produkcja / Production: Paulina Olszewska, Alicja Bielawska

Wsparcie techniczne / Technical support: Magdalena Bałycz

Wykonanie postumentów / Plinths realization: Bartek Buczek

Promocja / PR: Marta Sputowska, Majka Duczyńska

Tłumaczenia / Translation: Daniel Malone

Partner: DEKOMA

Specjalne podziękowania / Special thanks to: Natalia Andrzejewska, Alicja Bielawska, Barbara Falender, DEKOMA i Filip Kuchareczko, Marcin Dekor i Monika Kruszewicz

Program wydarzeń / Event programme:

12.02.2022

15:00–18:00 XXIII Seminarium: Feministyczne: Rozkosz, twórczość, spełnienie.

O potrzebie kobiecej rewolucji seksualnej

3–6 pm XXIII Feminist Seminar: Pleasure, Creativity, Fulfilment.

On the Need for a Female Sexual Revolution

13.02.2022

13:00 oprowadzanie po wystawie, oprowadza Paulina Olszewska

1 pm curatorial tour through the exhibition by Paulina Olszewska

20.03.2022

13:00 oprowadzanie po wystawie, oprowadza Alicja Bielawska

1 pm artist tour through the exhibition by Alicja Bielawska

Więcej na / More on:

www.teatrstudio.pl/galeria

facebook.com/galeriastudiowarszawa

instagram.com/galeriastudiowarszawa

Wystawa czynna od wtorku do niedzieli 12:00–19:00

Exhibition hours: Tuesday to Sunday 12 PM–7pm

Galeria Studio im. J. Grzegorzewskiego

Teatr Studio im. S.I. Witkiewicza

Pałac Kultury i Nauki

Plac Defilad 1

Warszawa

Marcin Dekor
Design by EU

DEKOMA

STUDIO | 50
LAT
teatrgaleria